

این نوشته قرار است از محمد رسول الله (ص) بگوید، اما از محمد (ص) گفتن را نیز با نام علی (ع) و از ماجرای آغاز می کند. مگر او که فخر عالم است خود فرمود: «من شهر علمم و علی (ع) دروازه آن شهر است» و از علی (ع) نوشتن را نیز از شبی آغاز می کند که یک نقطه آغاز است؛ آغاز هجرت! نمی خواهیم تاریخ بگویم فقط این صحنه را از نظر بگذرانید:

تصور کنید خانه‌ای را که در محاصرهٔ چهل مرد جنگی است. در این خانه جوانمردی به اختیار خود در بستر کسی خوابیده است که قرار بوده کشته شود. دقیق تر بگویم: یک نفر در میان بستر است و چهل مرد با شمشیر آخته گرداگرد او. این صحنه‌ها شگفت آور و زنده‌اند تا همیشه تاریخ. اصولاً هجرت ماجرای عظیم و عزیز است با حوادثی جذاب و به یادماندنی که نویسندگان زیادی را جذب خود کرده است. حتی بسیاری از جزئیات آن نیز در صفحات تاریخ به جا مانده‌اند. ذهن ما غالباً حادثه جوست و طبیعی است که از ماجرای عظیم هجرت چنین صحنه‌هایی را به خاطر بسپاریم.

اما اگر کتاب‌های تاریخی را با دقت بیشتری بکاویم، به نکات نغز و ناب‌تری دست می‌یابیم که اتفاقاً در دل این حادثه نهفته است:

حضرت محمد (ص) می‌توانست امام علی (ع) را نیز در این سفر پرخطر با خود همراه کند و هر دو با طیب خاطر از مکه راهی مدینه شوند. اما ایشان از یار و امین همیشگی خود می‌خواهد که سه روز در مکه بماند؛ آن هم به یک دلیل! امام علی (ع) در این سه روز مأموریت دارد تا امانت‌هایی را که مردم نزد محمد مصطفی (ص) گذاشته‌اند، به صاحبانشان برگرداند.

نکته ظریف ماجرا این است: «تمام دوستان و وفاداران به پیامبر (ص) از مکه بیرون رفته‌اند، پس این امانت‌ها از آن کسانی است که به پیامبری محمد (ص) ایمان نیاورده‌اند، اما ذره‌ای در امانت‌داری او تردید ندارند!» یعنی مردم مکه یقین دارند پیامبر (ص) به امانت‌های آنان کاری ندارد؛ حتی اگر این مردم با برگزیدهٔ خدا طوری رفتار کنند که مجبور شود از آن شهر هجرت کند! محمد (ص) امانت‌های مردم را به صاحبانشان برمی‌گرداند؛ حتی اگر همین مردم او را و خانواده و دوستانش را سه سال در محاصره‌ای سخت قرار دهند! امانت‌های مردم دست‌نخورده باقی می‌ماند، حتی اگر اموال مسلمانان مهاجر مصادره شود!

در این میان نقش امام علی (ع) نیز بسیار مهم است:

حضرت محمد (ص) امانت‌های مردم را به دست کسی می‌سپارد که او را همچون خود امانت‌دار مردم می‌دانند!

امانت‌داری

سید اکبر میر جعفری

